

A SOPRONI NÉPSZAVAZÁSHOZ VEZETŐ, SZÁZ ÉVE KITÖRT NYUGAT-MAGYARORSZÁGI FELKELÉS ESEMÉNYEI HARCSA BÉLA KÉPKOCKÁIN

Dokudráma a Rongyos Gárda harcairól

Az 1921-es nyugat-magyarországi felkelés történeti háttérét mutatja be az *Őrtüzek nyugaton* című fikciós dokumentumfilm. Harcsa Béla alkotását június 4-én este sugározza az M5-ös csatorna.

Idén száz éve, 1921 nyár végén váratlan és meglepően sikeres felkelés tört ki Nyugat-Magyarországon a trianoni döntés miatt. Ezek egyik rendelkezése – a korábbi 1919-es saint-germaini békét megerősítve – az első világháborúban szintén vesztes osztrákok javára közel négyezer négyzetkilométer területet csatolt volna el Magyarországtól. Azonban bátor és elszánt katonák – a Rongyos Gárda vezetésével és a lakosság segítségével – harcot robbantottak ki a haza védelmében. Elérték, amit máshol nem sikerült: a népszavazást. Így Sopron, a leghűségesebb város és számos környező település a mai napig Magyarország része maradt.

A Harcsa Béla rendezte 60 perces fikciós dokumentumfilm bemutatja az események történeti háttérét. Gróf Károlyi Mihály a még jelentős erőtartalommal rendelkező történelmi Magyarországot 1918 novemberében koncként dobta az antant elé, akik eleinte bátoritanul, majd egyre nagyobb elánnal szabad prédává tették a környező országok területi igényeinek kielégítésére és egyben a közép-európai status quo örök érvényű megváltoztatására.

A vörös gróf ténykedését a kommunisták követték, akik szörnyű gatzettekét hajtottak végre Kun Béla, Szamuely Tibor és a többiek parancsára több magyarországi régióban, főként Budapesten, az Alföldön, Dél-Dunántúlon, de máshol is. Ellenükre és a román megszállók feltartóztatására – „akik úgy viselkedtek, mint egy gyilkos horda” – jött létre

Az egykori frontharcosok és a civilek küzdelmükkel meggátolták Nyugat-Magyarország elcsatolását

Héjjas Iván repülőfőhadnagy vezetésével a Rongyos Gárda, melynek katonái részben frontharcosok voltak. „Itt senki nem véd meg minket” – mondta kétségbeesetten Héjjas az embereinek. Ezek a katonák és a hozzájuk csatlakozó civilek központi parancs nélkül – mai kifejezéssel élve gerillaharcossal –, életük, vagyoniuk kockáztatásával szabadították fel 1921-ben Nyugat-Magyarországot, és teremtették meg a tárgyalási alapot Bethlen István miniszterelnöknek, hogy Velencében megállapodjon a Sopron környéki népszavazásról. A kormányzó Horthy Miklós, illetve a kormány keze kötve volt a trianoni békediktátum előírásaihoz.

Prónay Pál alezredes közben kikiáltotta Felsőőrön (ma már Ausztria része) a Lajtabánságot, mely önálló köztársaságként semleges státusszal bírt, ezért rá nem vonatkoztak a trianoni békediktátum előírásai. Szándéka persze az volt, hogy az

első adandó alkalommal visszatlakozzanak majd a történelmi hazához. Azonban épp a velencei tárgyalásokon elért siker biztosítása érdekében egy hónap múlva megszüntette ezt az államalakulatot.

A résztvevők sorsa – mint már annyiszor a történelem során – üldöztetés és halál volt, nevüket bemocskolták, az emlékezetből is igyekeztek kitörölni őket. 1945 után Héjjasnak menekülnie kellett, Spanyolországban álnéven halt meg, ma Los Angelesben a Walhalla temetőben nyugszik: sírján a felirat: Padre Esteban. Prónay a szovjet Gulagon lelhetette halálát, a székely Raád Árpád főhadnagyot szörnyű kínzások után végzik ki a negyvenes évek végén, ahogy az ágfalvai, pinkai, pörgölényi csaták hőseit, Francia Kiss Mihályt is 1957-ben, miután tíz évig rejtgette őt álnéven a kecskeméti tanyavilág.

Elhallgatás vagy mocskolódás övezi ma is nevüket itthon. Az ellenük

lefolytatott perek tele voltak hamis, koncepciók elemekkel, hiszen mindenképp fehér terroristaként akarta felmutatni őket a kommunista hatalom. Az eseményeket fikciós jelenetekben is felidézük. A Kecskeméti Katona József Színház művésze, Ferencz Bálint (Francia Kiss Mihály) és a Győri Nemzeti Színház színésze, Bródy Norbert (Héjjas Iván) játssza a főszerepeket. Emellett a Soproni Petőfi Színház és a Soproni Történelmi és Hadijátszó Baráti Kör tagjai is megjelennek a képernyőn. A film végig a szakértők elbeszélésére épül: dr. Raffay Ernő, dr. Tóth Imre, ifj. dr. Sarkady Sándor, dr. Botlik József, Hajagos Csaba történészek, valamint Bán János és Domonkos László írók mutatják be a történeti fonalát és előzményeit a felkelésnek – helyenként ritkán látott – archív filmek, fotók segítségével, többnyire az eredeti helyszíneken.

Megszólalnak még Francia Kiss Mihály mai rokonai és a Héjjas család emlékeinek őrzője: dr. Bene Éva és Nagy Árpád Izsák korábbi református lelkésze is. A film zenéje kuruc dalokra és korabeli katonanótákra épül: Bárdosi Ildikó népdalénekes csapata feldolgozásában, de klasszikus zene is megszólal. A képernyőn szereplő hegedűs: Molnár Miklós. A Rongyos Gárda harcai a bátorságról szólnak, azt üzenik ma is, hogy nem szabad soha feladni, el kell menni a lehetőségek határáig, és „a mi haljunk meg, ne a haza” honszeretettel.

» **A Rongyos Gárda harcai a bátorságról szólnak, azt üzenik ma is, hogy nem szabad soha feladni, el kell menni a lehetőségek határáig, és „a mi haljunk meg, ne a haza” honszeretettel.**

Chile mozgalmas évtizedei többgenerációs családtörténet tükrében

Isabel Allende chilei írónőt a latin-amerikai irodalom nagyszonyaként tartják számon. Ő a legismertebb spanyol nyelven alkotó irodalmár, akinek műveit 35 nyelvre fordították már le, köztük magyarra is. Első regényének alapjai személyes indíttatásúak: Salvador Allende elnök rokonaiként a katonai junta hatalomátvételével száműzetésbe kényszerültek. 99 éves nagyapja viszont Santiagóban maradt. Az ő halála kapcsán kezdett el egy levelet írni, ami később egy regény kéziratává vált. Ez lett az 1982-ben megjelent *A kísértetház* (La Casa de los Espíritus), amelyből 10 évvel később Bille August dán rendező nagyszabású filmet készített olyan nagyszerű színészekkel mint Meryl Streep, Jeremy Irons, Glenn Close, Winona Ryder, Antonio Banderas és Vanessa Redgrave. A nagyszabású melodrámban a Trueba család több

generációjának történetén keresztül mutatja be a dél-amerikai ország társadalmi és történelmi változásait. Az események 1926-ban kezdődnek, amikor is a fiatal Esteban beleszeret a gazdag családból származó Rosa Del Valle-ba. Hogy méltó lehessen a lány kezére, évekig dolgozik az aranybányákban, de amikor vágya végre teljesülhetne, jegyese váratlanul meghal. Esteban minden energiáját és pénzét annak szenteli, hogy felvirágoztassa birtokát. Évekkel később visszatér, hogy feleségül vegye Rosa kishúgát, a szellemvilággal kommunikáló és némasági fogadalmat tett Clarát. Házaságuk idillinek mondható, aminek gyümölcse egy gyönyörű szép kislány. Blanca anyjához hasonlóan egy önálló, bátor fiatal hölgygé cseperedik, aki beleszeret a birtok egyik intézőjének forradalmi eszméket valló fiába, Pedroba. Apja eltölti ugyan tőle, de akkor

A szellemvilággal kommunikáló és némasági fogadalmat tett Clarát (Meryl Streep) veszi feleségül Esteban

már késő, lánya ugyanis gyermeket vár szerelmétől. Míg Clara szelídséggel, megértéssel és szeretettel kezeli a helyzetet, Blanca harcban száll szerel-

méért apjával, a rendszerrel és még a vérszomjas féltestvérével is. A kísértetház című filmdráját június 5-én este sugározza a Duna Televízió.